

p | dd

stichting planologische discussiedagen

www.plandag.net

info@plandag.net

JURYRAPPORT JONGERENPRIJS 2019

Aan deze editie van de PlanDag 'Prijzen voor jonge planoloog' hebben drie papers uit Nederland en 1 paper uit Vlaanderen meegedaan.

In willekeurige volgorde zijn dit:

1. **Nikki van der Nat**, met de paper 'Collaborative governance als startpunt voor de opschaling van slimme innovaties'
2. **Celine Brus**, met de paper 'The scale-up capacity of a district approach. Complexity Challenges and Collaborative Governance in the Local Energy Transition'
3. **Tara Op de Beeck en Charlotte Timmers**, met de paper 'Ruimtelijke verbreding van grootschalige infrastructuurprojecten. casestudy Dender- en Leievallei'
4. **Ilse Van Rijsingen**, met de paper 'Pionieren met participatie'

Ad 1) Korte samenvatting paper van **Nikki van der Nat** over **collaborative governance**

De paper van Nikki van der Nat behandelt het zeer actuele thema van CO₂ neutraliteit. Ze maakt het pertinente punt dat er naast het uitvoeren van innovaties gericht op schaalvergroting en technologische aanpassingen, ook een verschuiving van traditionele werkwijzen naar collaborative governance zal moeten plaatsvinden. Hiertoe beschrijft ze het project RUGGEDISED, een Europees Horizon2020 Smart City project, waarin de gemeente Rotterdam één van de trekkers is. Onder deze koepel wordt gewerkt aan diverse slimme geothermische, elektrische en mobiliteitsinnovaties in Rotterdam Zuid, die vervolgens opgeschaald moeten worden naar het gehele stadsniveau. Om dat doel van opschaling te bereiken zijn zowel leer- als verbindingsprocessen nodig. Nikki's onderzoek toont aan dat strijd op visieniveau, verhindert dat er een domeinoverschrijdende visie tot stand komt en zo leidt tot een strijd op projectniveau. Betrokkenen zijn daardoor meer gemotiveerd om hun eigen projectdoelen te verwezenlijken dan om te leren en te verbinden. Daarnaast leidt ook de project-organisatiecultuur en verkokering ertoe dat de opschalingsprocessen niet tot stand komen. Ze besluit dat dit laat zien dat collaborative governance binnen de gemeentelijke organisatie essentieel is om ruimtelijke innovaties op te kunnen schalen.

Ad 2) Korte samenvatting paper van **Celine Brus** over **opschalingscapaciteit van een wijkbenadering**

Net als de vorige paperschrijfster zoomt Celine Brus in op het actuele thema van energietransitie en de rol van collaborative governance. De paper focust op het reduceren van negatieve milieueffecten in stedelijke woonbuurten door het verminderen van de CO₂ uitstoot. Celine Brus geeft aan dat diverse Nederlandse gemeenten ambities hebben en inspanningen leveren om onafhankelijk te worden van aardgas. Om te kunnen innoveren op dat vlak moeten deze gemeenten noodgedwongen experimenteren met nieuwe benaderingen. Haar onderzoek bestudeert de opschalingscapaciteit van dergelijke transitie-experimenten in de wijken Sluispolder in Maassluis en Palenstein in Zoetermeer. Ze besluit dat er heel wat sociale, technische en financiële uitdagingen zijn, waarbij de grootste uitdaging op maatschappelijk vlak het gebrek aan besef van inwoners is over de urgentie van dergelijke transitie.

Ad 3) Korte samenvatting paper van **Tara Op de Beeck en Charlotte Timmers** over **ruimtelijke verbreding van infrastructuurprojecten**

Paperschrijfsters Tara Op de Beeck en Charlotte Timmers sloegen de handen in elkaar om de verschuiving te beschrijven op Vlaams niveau van een uitvoerende bestemmingsplanning naar een meer regie-voerende rol met strategische gebiedswerking. Drijfveer achter

die beweging is het dichten van de kloof tussen regionaal beleid enerzijds en praktijk op het terrein anderzijds via systemische analyses, ontwerpend onderzoek en structurele partnerschappen. Ze stellen vast dat deze vorm van planning op Vlaams niveau in de huidige context veelal niet vanuit het beleidsdomein ruimtelijke ordening wordt geïnitieerd. Veeleer moet ruimtelijke ordening reageren op projecten uit andere sectoren zoals grootschalige infrastructuurprojecten. Op basis van hun eigen werking in de Dender- en Leievallei onderzoeken ze wat dergelijke strategische gebiedswerking kan betekenen. Ze besluiten onder meer dat ook de actoren op het terrein nog bewust moeten worden van deze nieuwe rol van ruimtelijke ordening en nog lerende zijn dat niet ieder proces dat ruimtelijke ordening initieert moet landen in een uitvoeringsplan. Ze kaarten tot slot aan dat een overkoepelende, horizontale financiering die niet louter sectoraal, verticaal georiënteerd is een voorwaarde is om tot kwalitatieve uitvoering op het terrein te komen.

Ad 4) Korte samenvatting paper van **Ilse Van Rijsingen** over **participatie**

Ilse Van Rijsingen neemt in haar paper de 'Brabant Pioniers' onder de loep. In het zog van de Nederlandse Omgevingswet, waar diverse uitdagingen gelijktijdig worden aangegaan, ontstond een zoektocht naar de beste manier om burgerparticipatie vorm te geven in aanloop naar een Omgevingsvisie. De Brabant Pioniers was een geselecteerde groep van 20 Brabanders die voor een half jaar met het team van de Brabantse Omgevingsvisie meedacht. De paper heeft als ambitie de ervaringen uit dit experiment met de Brabant Pioniers te delen, als inspiratiebron voor participatietrajecten van andere overheden. De paper geeft alvast volgende lessen hieruit mee:

- Reflectie vanuit de samenleving helpt bij een nieuwe manier van werken
- Laat reflectie en het beleidsproces gelijk oplopen
- Elkaar kennen en begrijpen is cruciaal
- Schep ruimte voor echt samen ontwikkelen

Blijven pionieren met participatie en al doende te leren is de opdracht die Ilse Van Rijsingen iedereen meegeeft.

De jury en jurering

De jury bestond dit jaar uit:

- Paul Wuillaume, OMGEVING, Antwerpen (BE)
- Geert Mertens (Departement Omgeving) (BE)
- Gerrie Fenten (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) (NL)
- Jeroen van Schaick (Provincie Zuid-Holland) (NL)

De jury heeft de papers beoordeeld op de volgende criteria: 1) leesbaarheid, 2) onderbouwing, 3) originaliteit en 4) bruikbaarheid voor de praktijk. Bij dat laatste criteria let de jury er ook op of het paper voor zowel de Vlaamse als de Nederlandse context relevant is.

Samenvattende beoordeling:

Alle papers zijn in het algemeen vlot geschreven, (redelijk) goed gestructureerd en gestoeld op een literatuur- en/of casestudie.

De paper van Nikki Van Der Nat behandelt een origineel en zeer actueel en maatschappelijk relevant thema, maar verwacht een zekere mate van voorkennis. Het is voor de jury niet altijd duidelijk of de juiste conclusies getrokken worden ifv de

invalshoek van de paper. Misschien zou het ook interessant zijn om niet enkel naar het functioneren van de organisatie te kijken om opschalingsmogelijkheden breder in beeld te brengen?

Celine Brus beschrijft een gelijkaardig thema over het zeer concreet onderwerp van de afkoppeling van gas. Ontgassing is een thema dat zeker voor Vlaanderen relatief nieuw is. Ze maakt een interessante combinatie van theoretische kaders, maar een en ander wordt al snel wat complex voor de lezer.

Beide papers zoeken naar hoe een transitie in een niche kan opgeschaald worden. Het gebruik van het methodologisch kader en de interpretatie van de resultaten is echter sterk verschillend. Het lijkt wel alsof de keuze van de case bepalend is voor de mate dat opschaling mogelijk wordt, wat contradictorisch lijkt aan het principe van opschaling. Dit stelt in essentie vragen over de adequaatheid van de transitietheorie, wat geen van beide paperschrijvers in vraag stelt. De jury besluit dat deze twee papers interessante discussies over nodige transitieverhalen kunnen stof-feren, maar struikelt over de complexiteit van de verhalen.

Zo blijven er twee papers over: deze van Tara Op De Beeck en Charlotte Timmers uit Vlaanderen en deze van Ilse Van Rijsingen uit Nederland.

Beide papers gaan over actuele onderwerpen die een belangrijke maatschappelijke en ruimtelijke uitdaging vormen voor de planningswereld.

Allereerst de paper van Tara Op de Beeck en Charlotte Timmers over de nieuwe aanpak van planningsprocessen. De paper geeft een goed inzicht in de opeenvolgende verschuivingen in de gebiedsgerichte werking. Het is een knappe toelichting van de complexe wisselwerking tussen het benutten van de 'windows of opportunity', het belang van samenwerking en de rol van ontwerpend onderzoek. Door het grote engagement van de auteurs inspireert deze paper. De lezer voelt de inzet en energie die in deze verbredingsprocessen zit. De jury heeft wel vragen bij de leesbaarheid van de lange chronologische beschrijvingen per gebiedsproject en vele afkortingen, de gebuikte resultaten en methodes, en de interpreteerbaarheid van Vlaams planningsjargon voor een Nederlandse praktijk. Een theoretisch kader om de ervaringen uit de cases aan te reflecteren had een meerwaarde kunnen zijn.

Als tweede de paper van Ilse Van Rijsingen over participatie. Dit heldere, goed leesbare verhaal is net zoals de vorige paper geschreven op basis van eigen ervaringen. Het biedt een interessant antwoord op de vraag hoe je bewoners op een creatieve en positieve manier betreft bij ruimtelijk beleid (omgevingsbeleid). Dat dit geen eenvoudige opgave is, is voldoende bekend. Daarom is het experimenteren met minder klassieke vormen van participatie belangrijk. De nood aan grondige participatie wordt bovendien door veel organisaties en besturen nog steeds onderkend. De beschreven aanpak biedt volgens de jury dan ook interessante aanknopingspunten voor zowel de Nederlandse als de Vlaamse ruimtelijke ontwikkelingspraktijk. Ook hier had een korte, meer theoretisch onderbouwde reflectie over de 'tips and tricks' bij bewonersparticipatie verhelderend kunnen werken en de conclusies meer gewicht kunnen geven.

Besluit: beide papers behandelen actuele onderwerpen en evoluties in de ruimtelijke planningswereld. De paper van Ilse Van Rijsingen hanteert een vlotte en frisse stijl, valt op door heldere boodschappen en de lessen getuigen van zelfkritiek. De bruikbaarheid van deze lessen voor zowel de Vlaamse als Nederlandse praktijk geeft de doorslag voor de jury.

De jury besluit daarom dit jaar de Jongerenprijs van de PlanDag uit te reiken aan:

Ilse Van Rijsingen met de paper '*Pionieren met participatie*'.

Namens de jury,

Paul Wullaume
Geert Mertens
Gerrie Fenten
Jeroen van Schaick